Nr. 80. Anulu XXIX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Féi'a, candu concedu sjutórele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe ½ 5 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 24|12 Octobre 1866.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Acte imperatesci.

Noi Francisc'u Iosif'u I. din grati'a lui Ddieu imperatu alu Austriei etc. etc. etc. damu de scire si spre cunoscintia:

Dietele tieriloru: Boemi'a, Galiti'a si Lodomeri'a cu Cracovi'a, Dalmati'a, Austri'a din diosu si din susu de Enns, Salisburgulu, Stiri'a, Carinti'a, Carnioli'a, Bucovin'a, Moravi'a, Silesi'a, Tirolulu, Vorarlberg, Istri'a, Goriti'a si Gradisc'a, apoi magistratulu din Triestu sunt conchiamate in loculu legale de adunare pe 19 Novembre a. c.

Datu in capital'a si residentí'a Nóstra Vien'a in 14 Oct. 1866.

FRANCISCU IOSIFU m. p.

Belcredi m. p.

la demandatiunea pré 'nalta:

Bernardu cav. de Meyer m. p.

Sorisóre de mana pré 'nalta catra cancelariulu ung. de curte din 17 ale lunei c.:

Iubite cancelarie de curte Majláth! Intre sacrificiale, ce Mi-le impuse fatalulu periodu de resbelu decursu de curendu, fù prorogarea dietei ungaresci unulu din cele mai grele, pentrucă regularea definitiva a stariloru constitutionali in regatulu Meu Ungari'a si prin acést'a reinviarea activitatii constitutiunale in monarchi'a intréga se amana pe unu timpu nedefiptu.

Cu o bucuria cu atatu mai via vedu intru inchisiarea tractatului de pace posibilitatea de a conchiamá diet'a ungurésca, ce prin resolutiunea Mea din 24 Iuniu a. c. o prorogasem pana la inchisiarea resbelului.

Estensiunea intristatória, ce luà epidemi'a, care, spre cea mai mare durere a Mea, domnesce in o parte mare mai alesu in capitalele iubitului Meu regatu Ungari'a, nu Me lasà se defiqu inca acuma terminulu conchiamarii; totusi Te insarcinesu, a face fara amanare dispusetiunile necesarie, pentrucá in casu, candu relatiunile salutarie voru luá o facia mai favorabile, diet'a se'si póta incepe activitatea multu importanta in timpulu celu mai scurtu.

Te insarcinesu mai departe, cá tuturoru locuitoriloru regatului Meu Ungari'a, cari de voia su luatu arme pentru aperarea imperiului Meu amenintiatu in esistintia, se le esprimi cea mai sincera multiamita a Mea si recunoscinti'a cea mai calda pentru compatimirea, care o aflara ostasii raniti din brav'a Mea armata, si din a braviloru alisti, in tóte clasele poporatiunii.

Respectivii fia asecurati, ca implinindu prin acést'a cea mai nobila detorintia a iubirii de-propelui, totudeodata dedera si animei Mele in superarea si cea fórte profunda o adeverata consolatiune.

Vien'a 17 Oct. 1866.

FRANCISCU IOSIFU m. p.

Tractatulu de pace

(intre Austri'a si Itali'a. Capetu.)

Art. XI. Se intielege, ca ecsecutarea pretensiuniloru basate pre §ii 12–16 si contractului din 14 Martiu 1856, nu póte dá Austriei neci unu dreptu de controla si de supravegheiarea cladirii si usarii drumuriloru ferate in teritoriulu cedatu. Regimulu italianu re obléga din parte-si a dá tóte deslusirile, care se potu cere in privinti'a acést'a din partea regimului austriacu.

Art. XII. Se indetorésa puterile contractatórie a stipulá catu mai ingraba una conventiune in intielegere cu societatea austriaca a drumului de feru sudicu pentru despartirea administrativa si economica a grupeloru de linii de feru Venetiane si Austriace, potrivitu art. 15 din conventiunea din 27 Febr. 1866, etc.

Art. XIII. asupa despre indestorirea ambeloru state de a inlesni comerciulu drumuriloru ferate, estiendiendu relatiunile intre aceste 2 state si redicandu nóue linie spre a comunicá catu de strinsu intre-olalta ramurile de drumuri italiane si austriace.

Regimulu Mai. Sale c. r. apostolice apromite preste acést'a complinirea liniei de Brenu, care o menita a imbiná sp'a Etsch (Athese) cu valea Eniuloi (Inn).

Art. XIV. Locuitorii séu innascutii teritoriului cedatu in restempu de unu anu, incependu dela din'a intreschimbarii ratificationiloru si pre basea unei dechiaratiuni dande la derogatori'a competenta, se se folosésca de libertate deplina si netiermurita a-si scóte afara francu proprietatea loru miscatória si a se retrage cu familiile loru in statele Mai. Sale c. r. ap., in care casu le remane supastratu dreptulu de cetatianu austriacu. Se le fia liberu a si sustiené proprietatea loru nemiscatória in teritoriulu cedatu. Accesi libertate se concede imprumutatu individiloru nascuti in teritoriulu cedatu, cari sunt domiciliati in statele Mai. Sale imp. Austrici. Aceloru individui, cari vréu se se folosésca de terminationile presente, nu se póte face de nici o parte, neci in privirea persónei neci a proprietatii in alegerea dispusetiunii loru, vreo impedecare. Terminulu unui anu pentru individui nascuti din teritoriulu cedatu, cari in momentulu preschimbarii ratificationiloru acestui tractatu se afla afara de teritoriulu monarchiei austriace, se prelungesce la 2 ani. Dechiararea loru se va puté primi dela cea mai apróp misiune austriaca séu dela dicasteriulu tierei din or-ce provintia a monarchiei.

Art. XV. Supusii Lombardo-Venetiani, ce servescu in armat'a austriaca se emitu indata din servitiulu militariu, si se retramitu in patria. Se determina apriatu, cumca celoru, ce dechiara, ca vréu a remané in servitiulu Mai. Sale c. r. ap., le sta in voia a face acést'a, fara a fi impedecati in persóna séu in proprietate. Asemené garantie se asecurésa oficialiloru civili nascuti din regatulu Lombardo-Venetianu, cari voru dovedi intentiunea de a remané in servitiu austriacu si voru avé a alege or a a remané in servitiu austriacu or a intrá in administratiunea italiana, in care casu regimulu Mai. Sale regelui Italiei se indetóra séu a-i pune in posturi analóge cu cele avute séu a le dá pensiune in sum'a defipta dupa legile austriace. Se intielege de sene, ca voru remané supusi legiloru si prescripteloru disciplinari ale administratiunii italiane.

Art. XVI. Oficirii italiani, ce se afla in servitiu austriacu se'si póte alege séu a remané in servitiu séu a trece cu acelasi rangu in armat'a regelui Italiei, déca se voru insinuá in restimpu de 6 luni dela preschimbarea ratificationiloru tractatului acestuia.

Art. XVII. Pensiunile civili si militari platite regulatu, cari sunt asemnate la cass'a de stato a regatului Lombardo-Venetianu, se voru garantá cá si pana acum celoru indreptatiti, precum si veduveloru séu prunciloru loru, si se voru plati pre viitoriu dela regimulu italianu. Asta determinatiune se estinde fara osebire de loculu nascerii, la cei cari remanu cu locuinti'a in teritoriulu cedatu, si ale caroru pensiuni se platisera pana la an. 1814 dela regimulu provinciiloru Lombardo-Venetiane de atunci, ér' apoi cadiura in sarcin'a erariului statului austriacu.

Art. XVIII. Archivele teritórieloru cedate, care cuprindu titulele de proprietate, actele administrative si civili judecatoresci, precum si documentele politice si istorice ale vechiei republice Veneti'a, se voru predá in totalitatea loru comisariloru denumindi spre acést'a, caroru se voru inmaná asemené obiectele, ce se tienu specialminte de teritoriulu cedatu obiectele de arte si sciintie. De alta parte titulele de proprietate, actele administrative si civile judecatoresci, ce privesu teritóriele austriace si se afla in totu casulu in archivele teritoriului cedatu, se voru predá deplinu comisariloru Mai. Sale c. r. ap. Regimele Austriei si Italiei se indetoresca a-si impartasi imprumutatu, candu voru cere derogatoriile mai 'nalte administrative, tóte documentele si informatiunile relative la afacerile, ce privescu atatu teritoriulu cedatu, catu si tierile marginasie. Acelessi se mai engageassa a lasá se se iè copié autentice de documente istorice si politice, care au vre-unu interesu imprumutatu pentru tierile remase in posesiunea celeilalte din poterile contractante si care in interesulu sciinteloru nu se potu instrainá din archivele, de care se tienu.

Art. XIX. Inaltele poteri contractante se engageassa a aplacidá imprumutatu catu se póte de mari usiorari de vama pentru locuitorii limitrofi (din ambele tieri), pentru esplosatarea proprietatiloru si pentru esercitarea industriei loru.

Art. XX. Tractatele si conventiunile, cari prin art. 17 alu tractatului de pace, subscrisu in 10 Nov. 1859, se confirmara, intra provisoriu pe unu anu in potere si se estindu la tóte tierile regatului Italiei. In casu ce aceste tractate si conventiuni nu se voru abdice cu trei luni insinte de decurgerea unui anu, incependu din momentulu intreschimbarii ratificationiloru, remanu in potere si asia mai incolo dintr'unu anu intr'altulu. Totusi se engagésa ambele poteri contractante in restimpu de unu anu a le supune revisiunei, spre a face in acordu comunu modificatiunile conforme interesseloru ambeloru tieri.

Art. XXI. Ambele poteri c. 'si reservéza a intra indatace se va poté in pertractari spre a incheiá unu tractatu de comerciu si de navigare pe basea cea mai lata, pentru a inlesni imprumutatu comerciulu intre ambele tieri. Pana atunci inse remane in potere tractatulu de comerciu si navigare din 18 Oct. 1851 preste totu teritoriulu Italiei.

Art. XXII. Principii si princesele case austriace, precum si princesele, cari intrara prin maritisiu in familí'a imperatésca, dupa ce'si voru scóte valóre pretensiuniloru intra in posesiunea deplina si nestirbata a proprietatii loru atatu miscatórie catu si nemiscatórie, si o potu folosi si potu dispune despre ea fara a fi conturbati in vre-unu modu in esecutarea drepturiloru loru. Totusi remanu reservate drepturile statului si ale privatiloru, cari voru trebui se'si castige valóre pre cale legala.

Art. XXIII cuprinde amnestí'a din ambe partile netiermurita pentru individii compromisi in peninsula din causa evenimenteloru politice intemplate pana adi. De acesa neci unu individu, fia de ce clasa séu stare va fi, nu e ertatu a fi persecutatu, neodichnitu séu infestatu neci in persón'a neci in proprietatea s'a neci in esecutarea drepturiloru sale pentru purtarea lui séu pentru opiniunile lui politice.

Art. XXIV. Tractatulu de facia se ve ratificá, si ratificatiunile in restimpu de 15 dile séu dupa putintia si mai 'nainte se voru intreschimbá in Vien'a.

Dreptu documentare s'a subscrisu de ambii respectivii plenipotentiari apunenduse sigiilu cu maro'a loru.

Facutu in Vien'a in 30 Oct. in anulu salutei 1866.

Wimpffen m. p. Menabrea m. p.

Articulu additionalu. In acestu anecsu se defiqu terminii (sorócele) platirii celoru 35 miliónе din art. VI asia:

7 milióne se voru depurá prin 7 bonuri de tesauru de cate unu milionu, sunatórie la ordinulu regimului imperatescu, solvabile in sunatória incependu de adi in Parisu la unu banchériu de frunte séu la unu institutu de creditu de prim'a ordine, dupa 3 luni dela diu'a subscrierii tractatului presente si fara interese. Celelalte 28 milióne fl. se voru depurá in Vien'a in monet'a sunatória prin 10 bonuri de tesauru in ordinulu regimului austriacu, unulu fiecare de cate 2,800.000 fl. v. a. solvabilu in Parisu dupa decurgerea de cate 2 luni, care 10 bonuri se voru predá plenipotentiatului Mai. Sale c. r. ap. indata la intreschimbarea ratificatiuniloru. Si celo de antaiu bonu de tesauru din asemenatiunile acestea se va responde dupa 2 luni dela platirea bonuriloru din cele 7 milióne si pentru aceste termine se va plati si interesulu de 5% incependu dela 1-a a lunei ce urmésa dupa intreschimbarea ratificatiuniloru totu in Parisu. Acestu articulu additionalu are asemené putere si activitate, cá cum ar fi intreticsutu in tractatu. Dupa acést'a urmésa formul'a incheiérii latinesce, prin care tóte cele cuprinse mai susu se dechiara primite si placute, apromitendause a se pune in executione cu tóta fidelitatea fara a concede vreo impotrivire.

Datu in urbea Nóstra imperiala Vien'a in 9 Oct. 1866.

FRANCISCU IOSIFU m. p.
(L. S.)
Alecsandru com. Mensdorff Pouilly m. m. M. L. T.
la mandatulu propriu alu Mai. Sale c. r. apost.
Rogerius liber Baro ab Aldenburg m. p. consiliarius aulicus ac ministerialis.

Ore prin impaciuirea regimului numai unilateraliter cu natiunea maghiara, prein concesiunile de ea in diet'a din Pest'a pretinse, si in'ainte de ce s'ar' impaciui si indestuli celelalte natiuni nemaghiare, póte se dice a fi intr' adeveru asecurata si impaciuirea intregului regatu alu Ungariei, si consolidarea acelui-a si a Monarchiei?

De unu tempu incóce tóte gazetele de totu feliulu de nationalitate si de limba din imperiulu austriacu, sunt pline de acele sciri, ca prin ministeriulu de statu tóte se cérca si se punu in misecare, cá diferintí'a ce este intre regimu si natiunea maghiara se se complanese, tocma si cu acelu pretiu, care la cere partid'a lui Deak in diet'a din Pest'a, cá una conditione „sine qua non" a impaciuirei, adeca, si cu sacrificarea dobenditeloru pana acum drepturi politice nationale, si cu supunerea celoralalte mai numeróse natiuni nemaghiare de sub coron'a Ungariei unui centralisatoriu dualismu; si unei nesuferibile egemonie si suprematie maghiare. —

Nu scin óre intr'una unoru sciri asia spaimantatórie purcedu din una seriósa cugetare si lucrare a ministreriului nostru de statu in partea acést'a, seau aceste se emitu in ventulu publicu numai cá, seau se se faca esperimentu „ca ce dice opiniunea publica?" seau se se destépte din adunc'a apatia si tacere si grainile celoralalte nationalitati nemaghiare de sub coron'a Ungariei — cari dupa manifestulu imperatescu din 20 Sept. 1865, si dupa principiuiu egalei indreptatiri a tuturoru natiuniloru, de pre tronu enunciatu, si in diplom'a din 20 Oct. 1860 fundatu, inca ar' avé dreptu de a dice o vorba, si de a dá unu votu la acé'a impaciuire, si numai dupa deplin'a ascultare a dreptelor postulate si a celoralalte natiuni nemaghiare de sub coron'a Ungariei, se pasiésca la unu compromisu, la una transactiune si impaciuire cu natiunea maghiara; pentru ca, cu sum de acé'a convictiune, ca numai asia póte fi impaciuirea Ungariei deplina, statornica, adeverata si folositoria si natiunei maghiare, er' nu falsa si focu invelitu in cenusia, — pentru ca eu tienu, ca nu numai ministeriulu nostru de statu, dar' si intréga natiunea maghiara — carea din impopulatiunea Ungariei abia face $^1/_3$ parte — tare s'ar insielá, déca ar' socoti si ar' crede, ca cu unilateral'a impaciuire numai a nationalitatei maghiare prein pretensele concesiuni si insinte de a indestuli si impaciui si pe celelalte nationalitati nemagiare — cari celu mai pucinu contienu $^2/_3$ parti din impopulatiunea Ungariei — si a le asecurá egalitatea drepturiloru loru nationale — se póte impaciui totu regatulu Ungariei si tóte nationalitatile lui nemagiare, —

Fia ori cum se fia ace'a incercare de impaciuire seriosa, seau numai esperimentale, destulu ca dupa ce natiunile nemaghiare de sub coron'a Ungariei, si deosebi natiunea nóstra romana a observatu, ca mai cu séma dela inchisiarea pacei cu Prusi'a, dupa nefericit'a catastrofa dela Königrätz incóce, mai in tóte gazetele maghiare din Transilvani'a si Ungari'a, inca si in acele cari representéza partid'a lui Deák, desu se cetescu si venu insinte idealurile si laudele aceste vane si ridiculóse „ca adeca, déca regimulu ar' fi datu maghiariloru ministeriu'u unguresc, si fi datu maghiariloru ministeriu'u unguresc, si iar' fi reposu in usulu legiloru din 1848 nu numai catastrof'a dela Königgrätz nu se ar' fi intemplatu si nu se ar' cutrierá din temelii tóta monarchi'a, si innecá si suripá si imperiulu in miliarde de detorie de statu — cari l'au adusu la sapa de lemnu — da si pe venitoriu asemene catastrofe numai asia s'ar' poté inounguirá; occatastrofe numai asia s'ar' poté inounguirá; occatastrofe numai asia s'ar' poté inounguirá; occat

dieu inse nici toti numai economi, preoti, dorogatori si negotiatori. Intr'unu corpu de 100 itu trebuescu 1/4 juristi independenti, inse juristi adeverati, éra nu asié numiti „patvaristi“ de de Pest'a si Clusiu din dilele vechi, carii facea batalie cele mari pe la adunarile electorale din comitate si ostati. Au trecutu fromósele timpuri de „Borschenschaft“, pre candu multi juni perdea cate 10—15 ani pe la facultati si totu nu invetiá nimicu. Se cere totuodata cá se pregatimu profesori de drepturi si alti ómeni eruditi, carii se traiésca asié dicendu numai pentru sciintia, barbati de specialitate, legisti luminati si tari in caracteru, fara ajutoriulu caroru cele mai stralucite drepturi constitutiunale devinu nitate si ingropate. Advocati romani in Transilvani'a abié avemu vreo cinci séu siese, éra vreo diece vacantie de advocati pe la catevá tienuturi si in orasie mai mici, astépta in desiertu dupa barbatii loru. Mai cugetati inca numai la d-eptulu cambiale, pe care ar trebui se'lu aiba cá in degete toti negotiatorii si speculantii, pe care inse abié 'lu cunósce din diece unulu.

Eca deci, cum vine caus'a lui Racuciu causa nationala, in catu do n'ar mai fi nici o causa alt'a de a mai alerga la Vien'a, una singura a césta inca ar fi de ajunsu.

Dn. corespundinte din Clusiu dice, ca ar fi fostu vorba de cate 2 docenti privati in limb'a romanésca la cele 2 academii. Eu sciu ca se proiectasera cate 3 la un'a si numai dupace se aflase, ca in bugetu se voru trece numai cate 1500 fl. v. a. spre acelu scopu, i s'a observatu baronului Reichenstein, ca numai cate 500 fl. la unu docentu ar fi o plata prea mica, ci déca nu se póte midiloci o suma anuala mai mare, se se dè mai bine cate 750 fl. la unulu, pentrucá se se castige cate doi individi capaci si mai zelosi. Dupa acestea in bugetu [1]) n'a intratu numerulu docentiloru in limb'a romanésca, ci s'a disu numai simplu: „pentru docenti privati in limb'a romanésca (la cate o academia) cate 1500 fl., adica cu totulu 3000 fl. pe anu, ceea ce s'a si votatu fara nici o greutate.

Asié fiindca deocamdata nu s'a potutu nici universitate transilvana, despre care ne spune dn. X. Y. dela Clusiu, nici academia de drepturi curatu romanésca, ni s'au datu docenti privati [2]).

Ce sunt pe la universitati docenti privati si care sunt atributiunile loru? Acésta se spune limpede si lamuritu in decretulu min imper. din 8 Martiu 1849 Nr. 156 si se repetiesce in decret. minist. din 27 Apr. 1850 (Bulet. imp. Nr. 208). Acestea decrete mai tardiu au treontu in potere de lege. In § 4 din celu dela 1849 sta „Fiecarui profesoru séu docentu auctorisatu de catra deregatoriile competente pentru prelegeri publice i se cuvine dreptulu de a da scolariloru sei testimonii de cesamenu si de corectare, fara privire la acea impregiurare, déca specialitatea propusa de si este extraordinaria si déca preste acésta pentru aceeas specialitate la accesi universitate mai este séu nu sistemisata vreo catedra ordinaria“ [3]).

Ce dicu cei optu domni profesori academici din Sibiiu la acésta lege atatu de lamurita? Ei au remustratu precum amu intielesu pe unele temeiuri care merita a fi cunoscute. Mai antiu se premite, ca la universitati e introdusa asié numit'a libertate de invetiamentu (Lehr- und Lernfreiheit), dupa care pentru o multime de cursuri sta in voi'a parintiloru de a'i tramite si a tineriloru de a merge numai la anumite cursuri si ale asculta regulatu numai pe acelea si érasi numai la profesori de acea specialitate, séu caroru metodu le mai place; preste acésta lipsesce si cesamenele semestrale. Cu totulu altmintrea este la academi'a din Sibiiu. Pe temeiulu statuteloru ei din 4 Oct. 1850 la accesi domnesce obligatiunea de invetiamentu asié, in catu junii studenti sunt indatorati a cerceta tóte cursurile, afara dóra numai de unulu; preste acésta la academia se tienu nu numai cesamenulu de statu, ci si cesamenele semestrale. Deci adeuga profesorii, pre catu timpu-ecsista la academia cesamene, pe atata docentii privati n'au locu, cá si cum adica in acestu casu studentii aru fugi dela profesorii ordinarii la docenti, unde li s'ar paré ca scapa mai usioru. Noi inse credemu ca acestu reu s'ar potea preveni fórte bine si inca prin midiloce strabatatóre, fara cá prelegerile se devina cá o licitatiune minuenda.

Ddnii profesori mai pretindu dela docentii privati pe temeiulu decret. minist. din 19 Dec 1848 Nr. 37 cá docentii privati 1) se'si impartasiésca asié diariulu Curriculum vitæ, adica descrierea vietii, biografi'a; 2) se tiena o disputatiune verbala séu prelegere de proba; 3) una scripturistica; 4) pentrucá ce póta da testimoniu cu valóre legala, se depuna juramentulu cerutu de lege.

Marturisimu ca noi nu scimu, déca cele mai multe din acestea conditiuni nu sunt cumva implinite prin acea, ca cutare individu depune doctoratulu la cutare universitate austriaca.

Paremise ca ddnii profesori mai sunt ingrijati inca si de terminii technici romanesci. Se fia odichniti in acésta privintia. Se se faca numai incepetur'a si sici in Transilvani'a, se vedeti apoi, cum in 2—3 ani nu va mai incapea nici o indoiéla asupra terminiloru technici juridici si o multime de sterpituri voru disparea din limba. Sunt multi ani de candu sciintiele juridice se propunu romanesce la dóua facultati. Credu ca asemenea imprumutare nu va fi oprita.

Cu atata caus'a lui Racuciu séu mai bine caus'a natiunala privitóre la infiintiarea facultatii de drepturi in limb'a romanésca nicidecum nu e desecata, ea ne va mai intimpina si altadata. Pentru acum fia ne destulu a o fi tractatu numai in modu obiectivu si a fi datu publicului ocasiune de a medita seriosu asupra acelei cause.

Incheiemu cu descoperirea dorintiei, cá pana una alta se mai concurga si alti individi [4]) la catedrele de docenti privati, pentrucá asié regimului se i se dea ocasiune bogata de a pertracta cestiunea cu tóta seriositatea pe care o merita si a cunósce ca ide'a din 1862/3 are simbure sanatosu. —

16 Oct. G. Baritiu.

Revista de diarie.

Dn. Vinc. Babesiu in o scrisóre data din Bod'a 5 Oct. n. publicata in „Concordi'a“ Nr. 77 si „Albin'a“ Nr. 72 respinge cu multa demnitate invinuirea ce'i facea unu corespundinte din Iladi'a cu privire la diferintiele confesionale, aratandu intre altele ca parochiulu unitu nu voise a lua parte nici la cin'a data in onórea óspeloi, care apoi mancá in urmatórea di la 7 diminéti'a. —

In adeveru unii ómeni cauta caus'a de cérta cu falinariulu lui Diogenes. —

In „Conc.“ Nr. 80 se mai publica érasi o vaieratura lunga asupra persecutiuniloru la care este supusa limb'a romanésca si functionarii romani carii nu scu unguresce. — Pentru noi nimicu din acestea nu este lucru nou si nici ca le tienemu cause de ajunsu spre a desapera. Decoamdata observamu auctorului acelei corespundintie, ca legea pentru limba nu a puesse a fi sanctionata, statu mai pucinu publicata. De aici joculu acelu usioru alu maghiarismului. Vedi acum au inceputu a dice mea culpa si acei ostiva fosti membrii ai dietei, carii cu neaudit'a loru pedanteria si cautatura de nodu in papura si cu furi'a loru de a se face catu se póte mai populari cernea tóta diu'a si nu frementa nicidecum, adica ei causara traganarea desbateriloru statu la legea pentru limba cato si la legea electorala si la altele pe septemani si pe luni insinte, panace se schimbà sistem'a si ne sparsera in tóte partile. De nu se tamandá din cele 10 luni (sesiunile din 1863 et 1864) celu pucinu 4 cu dispute ceci, ci se midilocea sanctionarea si publicarea mai multoru legi sanatóse, acum noi amu sta preste totu fara ni-i o asemenare mai bine si mai siguro. Dómne da'mi si mie mintea cea din urma a romanului, ca dómne intieleptu este romanulu dupace o a patitu.

„Albin'a“ Nr. 75 aduce o scire fórte placuta despre o fundatiune de 40 mii fl. v. a. facuta de dn. Alecsandru Nedelcu cetatianu si proprietariu in Pest'a impreuna cu soci'a sa ocón'a Anica nascuta Hauptman. Scopulu fundatiunii testamentarie este infiintiarea unui institutu in orasiulu Logosiu pentru crescerea prunciloru gr. orientali seraci. Presa. S'a pa-rintele Iosnu Popasu episcopu alu Caransebesiului incunoscintiá diecesaniloru sei acea fapta generósa prin unu cerculariu de dato 22 Sept. v.

Intru sitele „Albin'a“ merge nainte lucrandu barbatesce in caus'a diecesaniloru si a scóleloru, strigandu mereu: Sinodu, sinodu! —

„Sionulu rom.“ Nr. 20 are intre altele acesti articuli interesanti: Infrumsetiarea cantului bisericescu. — Situatiunea actuala a Episcopatului ecclesiei romane din Romani'a. — Corespundintia din Bicsadu in Ungari'a despre nespus'a disordine scandalósa ce se intempla cu ocasiunea inchinatiuniloru la icón'a facatóre de minuni a Mamei Domnului. —

Alt'a din Aradu a dlui advocatu Dionisiu Pascutiu plina de citate latinesci din s. scriptura, plina inse si de mania ferbinte asupra celoru carii semana ura religiósa intre romani. Noi rugamu pe dn. Pascutiu, cá se'si recitésca acea corespundintia intr'o séra pe linisce, éra anume cele 15 linii din urma se si-le insemne fórte bine. —

Ajuta'ti, si'ti va ajuta si Dumnedieu.

Brasiovu 24 Oct.

In 26 e aniversarea dilei celei memorabile pentru natiunea romana, in care Mai. Sa c. r. ap. cu sacrat'a Sa drépta de Mare Principe alu Transilvaniei, sanctionandu I. art. de lege, privitoriu la efeptuirea egalei indreptatiri a natiunii romane, si a confesiuniloru ei, se indura a ne deschide port'e edificiului constitutiunalu, in care furamu condamnati atatia secuii la mórte politica, pe care inse iubirea de dreptate a Mai. Sale in inalta recunoscintia a meriteloru natiunii romane pentru tronu binevoi a-ni o preface in viétia. Se, cuvine, cá aniversarea auspiciului vietiei nóstre constitutiunale totu suflet'lu de romanu se o serbese cu cea mai fiésca aderintia si pietate catra pré 'naltulu Sanctiunatoriu, cerendui dela tatalu puteriloru binecuventare cerésca si reinnoirea puteriloru, cá se'si póta complini opulu inceputu spre fericirea popóreloru tierei, spre binele imperiului si spre consolidarea monarchiei pre basea eterne drepti. Acésta este o virtute de recunoscintia omagiala catra in. dinastia, si romanulu pretiuesce virtutea; e unu actu de vistia din legea si pentru legea cea facatória de viatia, si romanulu nu mai vrea a ramané uimitu, mortu, candu i s'a datu lege de viatia politica coegala; e unu actu mai legalu decatu legalitatea, si romanulu implinesce cu scumpatate totu ce e legalu si nu se mita in gur'a dusmaniloru, cari mai eri scornieá si ne negrea prin diurnale, ca tienuramu aici conducte de fachi pentru cutare domnitoriu, ér' astadi tremura, cá nu cumva romanii printr'unu actu cá acesta se'si spele prepusele cele intunegritórie de eri, tragandu dunga preste socotél'a defaimatoriloru, cari ne descrisera, ca n'avemu simtiu de vistia natiunala constitutionale, nu intielegemu cá butuculu, n'avemu conceptе de drepturi si de folosirea loru, ca nu le scimu pretiui, ca romanulu are conceptu numai de comunismu: asia se ne dè regimulu pe man'a loru, ca ne voru intrena ei scl.

Nu e acestu actu neci in umbr'a s'a vreunu actu de demustratiune, ca nu e indreptatu in contra neci unei legi, ci glorifica legea; e dar' unu actu simplu de grata memoria, demnu de stima, de onóre si vistia natiunala, de simtiu multiamitoriu si de drépta pretiuire a dreptului sanctionatu de Prédinaltimea S'a, si celu ce ar cutesa si numai alu desfatui prin vreo schima se face vinovatu de crim'a nefidelitatii catra lege si catra datatoriulu de lege. Unionistii sianguri si cei ce intrara in lagarulu loru nu o voru poté mistui, unu Kossuth s'ar opune

[1]) Beilagen zum Staatsvoranschlage für das Jahr 1863 I. Band VI. Heft. IX. Siebenbürgische Hofkanzlei pag. 314 et 315. — G. B.

[2]) Neci atata nu s'a datu totu, pentruca dór' va veni locrulu se nu se mai dè nemicu. — Déca incepea inse romanii din 1849 cu colecte, óre amu sta acum asia?! Si déca n'omu incepe neci acum, óre preste alti 17 ani n'omu sta mai reu de catu adi?! — R.

[3]) Jedem von den competenten Behörden zu öffentlichen Lehrvorträgen autorisirten Professor oder Docenten steht zweifellos das Recht zu, seinen Schülern Prüfungs- oder Frequentationszeugnisse ohne Rücksicht auf den Umstand auszufertigen, ob das von ihnen vertretene Lehrfach ein ausserordentliches ist, und für das gleiche Lehrfach überdiess eine ordentliche Lehrkanzel systemisirt an derselben Universität bestehe oder nicht. — Emisu ministr. din 27 Aprile 1850 bul. imp Nr. 208 etc. etc. etc.

[4]) D. jude sing. I. Popu inca a concursu si paremise inca vr'o doi alti pentru Clusiu, inse resultatu n'a potutu se se nasca in Clusiu. — R.

cu arma la unu actu de inviare si viatia, insé sdi regimulu Maiestatii Sale ilu va privi si trebue se 'lu privésca de cea mai leala si mai legala fapta si virtute cetatianésca, care numai unu invechitu dusmanu alu natiunii nu o ar lauda cu aplausu meritatu. Romanulu, care 'si iubesce tiér'a si dreptulu seu politicu nationalu, preste tóte, va a eterna diu'a acésta, facundu o si serbatórea jertfirei „unui banu nationalu“ pentru binele seu, care se póte tramite la comitetulu asociationei pentru cultur'a poporului romanu, in totu anulu pe calea cea mai usióra cu menire pentru radicarea unei academii nationale de drepturi, si diosu sciintiele agronomice. — E lucru maretiu! e salutariu! si fórte lesne de efectuitu acesta; si óre cine ar poté fi atatu de timpitu in consciinti'a de sene séu atatu de dusmanu binelui natiunei, care nu ar fi gat'a cu braciele deschise a indemna la atatu sacrificiu si pe copii din braciele laptatórei?! Cá natiune coegalu indreptatita avemu si dreptulu a neingrigi pe cale legala de aceste institute ce ne sunt nesperatu de lipsa. Deci nu lipsesce alt'a, decatu se ne voimu binele si se contribuimu acestu „banu nationalu“ dandune cu totii, cati sunt amici ai natiunei concursulu la adunarea lui anuala. Unu graunte de credintia in viatia, o vointia co poteri unite! si Dumnedieu va fi cu noi, cá se nu mai recademu din viatia in letargia.

(Va urmá.)

— La noi a inceputu érn'a seriosu a si intemeia imperati'a. Néu'a precésa si urmata de unu inghetiu cá in mediulu ernei, totu mai tabaresce pe locurile nóstre, incatu ómenii 'si perdu speranti'a, ca ne va mai parasi pana la primavéra. —

— Reuniunea gimnastica romana de aici conformu cu decisiunea consiliului si va tiené adunarea generala dumineca in 16/28 in sal'a gimnasiului, la care presiedintele s. cu secretariulu invita pre membrii la 10 óre.

— Tergulu de vite, ce se tiene acum abia se arata a fi tergu de anu. Vitele au cétine din caus'a nutretiului, dar noi, minunea, minuniloru! óre de ce mancamu puntolu de carne totu cu 12 cr.? Videant patres conscripti! —

Deslu Octobre. O mare bucuria simtiramu si pre aici, candu cetiramu din diurnale, ca corespondinti'a telegrafica se póte face pe viitoriu in or-ce limba a popóreloru monarchiei. — Unu domnu, cum vediui, in entusiasmulu bucuriei generale de p'aici vrú indata a incunoscintiá Redactiunea Gazetei despre acésta bucuria si observandu conditiunile prescrise, tramise la firulu electricu urmatoriulu telegramu:

„(Romanisch).

Deslu 10 Oct. 1866

Gazetei romane
in Brasiou.

„Concesiunea limbei materne pre firulu electricu au produsu o bucuria mare intre toti romanii din Solnocu.“

Mare fù mirirea si indignatiunea tuturoru, candu vedioramu telegramulu retramisu, cu avisare, ca nu e ertatu a se telegrafá, pana candu se va primi alta avisare. Écai si cuvintele:

„Hier darf obige Depesche bis auf weiteren Auftrag nicht telegrafirt werden.
Schöpf.“

Toti 'si spargu acum capetele se póta gâci, ce va se insemnése acésta respingere, fiinduca respectiv'a porunca trebue se fi sositu prin telegrafu. S'au facutu póte reclamare din partea maghiariloru, cá in pretiulu loru Ungari'a se nu se concéda acésta favóre la respectivele natiuni?! Noi insé credemu, ca telegrafismulu se tiene de categori'a postala si cu ea de finantiele generali care su reservate regimului acelui, prin urmare o asemené favóre inca trebue se fia generala. Hei! Unde limb'a nu se respectésa, acolo e departe ór'a impretinirii!

— Cerealele pe la noi: grau, papusoiu, esira preste speranti'a bune. Pretiulu le scadiù, totusi in cantitates s'a nu potu fi desjunsu pentru recerintiele poporului. Vinu e multu, bunu si eftinu.

— Coler'a a inceputu a domni si pre aici in pregiurulu Beclénului in comunele de catra Somesiu: Nimiges ung., Sireagu, Pétr'a, Chiusa, Beclénu, Terlisiu'a, Reteagu, desi nu in mare mesura, insé totusi secera. Secet'a o mare, incatu sp'a pentru adapatulu viteloru e fórte pucina. —

AUSTRI'A INFER. Vien'a 19 Octobre. Mai. S'a imperatulu sosi in 18 pe la 10 óre in Brünn, avendu in suita pre adjutantulu generalu c. Crenneville, si min. de statu c. Belcredi, si fù intempinatu cu entusiasmu de bucuria din partea locuitoriloru. Consululu cetatii Dr. Giskra in truntea representantiei salutà pre Maiestate cu caldurése cuvinte, si Mai. le multiami pentru credinti'a dovedita, apromitendule totu feliulu de ajutoriu, unde starea precaria esita din furtun'a resbelului va pretinde ajutória. Dupa acést'a primi Mai. S'a presentarea tuturoru bransieloru, ér' sér'a in teatru fù salutatu de catra unu publicu fórte numerosu, si imnulu populariu ressuná cu unu entusiasmu straordinariu. Mai. S'a mai binevoi a meni 10.000 fl. pentru pauperismulu din Brünn si a aplacidá redicarea duoru gimnasia inferiore, unulu in Brünn si altulu in Olmütz cu limb'a de invetiatura cehica, ceea ce facù o fórte placuta sensatiune.

— Din cercetarile din Wiener-Neustadt, asupra generaliloru invinuiti pentru reulu succesu la Königgrätz a esitu gen. Clam-Gallas cu totulu nevinovatu; si Mai. S'a 'lu onorà cu o scrisóre da mana, in care 'lu recunósce nepatatu si cu totulu nevinovatu la prepunerile comandarei de nordu. Se suna, ca generalii Benedek, dei de Henikstein si Krismanic se pensionéza in gratia si tóta ulteriór'a cercetare se nadusiesce.

— Se vorbesce despre o nóua lege de intregirea armatei, care ar redicá numerulu contingentului anualu de recruti dela 85 000 la 120.000 fetiori. —

— Contusiuni si intre nemti. Centralistii din senatulu imperialu totu tienu convorbiri, si resultatulu e: se se reintórca la diploma si patenta cu cato de curund'a conchiamare a senatului; ér' Lichtenfels, fostulu presiedinte alu consiliului de statu, a datu in adunare unu memorialu, in care svatuesce chiamarea de nou a sen. imp. intaritu, care se'si dè parerea despre reformele reconstituirii imperiului. Mersulu rasculi. —

Cronica esterna.

ROMANI'A. Bucuresci 20 Oct. M. S'a domnitoriulu in urm'a invoirii inaltei Porti cu conditiunile recunóscerei de principe ereditariu, dicu M. S'a D. Carolu I. si pléca in 21 tariu, dicu M. S'a D. Carolu I. si pléca in 21 Oct. catra Constantinopole spre a si face visit'a de recunóscere. Batelulu de resbelu imperialu e pusu la dispusetiunea Domnitoriului si unu adjutantu alu Sultanului a si sositu la Romanu adjutantu alu Sultanului a si sositu la Romanu spre a 'lu intempiná cu onorile cuvenite, sciucu spre a 'lu intempiná cu onorile cuvenite. Prin urmare cestiunea recunóscerei s'a sfersitu si precum se crede in favórea autonomiei tierei.

— Colegiile electorale din tóta Romani'a sunt convocate pentru alegerea senatoriloru si a deputatiloru. Alegatorii colegiului I pentru deputati se voru adunà in 29 Oct.; pentru col. II in 30 Octobre; pentru alu III; depu tatii de orasie in 31 Oct. si voru alege cate unu deputatu dupa art. 62 din constitutiune; colegiulu alu IV in 26—28 Oct. Dupa art. 7 si 8 alu legei electorale voru pasi la alegerea de cate unu delegatu pentru fiacare 50 alegatori, cari delegati se voru intruni in 7 Nov. la resedintí'a judetieloru si voru alege pe deputatulu otaritu prin art. 63. Pentru senatu col. I va alege in 3 Nov.; alu II in 4 Nov. si voru alege in capital'a judetieloru cate unu senatoru dupa art. 68 din constitutiune. Profesorii universitatiloru din Bucuresci si Iasi voru alege in 5 Nov. cate unu senatoru. —

FRANCI'A. Parisu 17 Oct. „Monitoriulu“ de séra constatéza, ca afacerile Cretei mergu spre potolire; elu anuncia ourmarea neintielegerei intre Pórta si Montenegru. Franci'a se felicita de resultatele favorabile, la cari ajungu poporationile crestine din Turci'a, carora Turci'a le dà numerése semne de interesu.

— In 18 muri Thouvenel de mórte rapida. „Monitoriulu“ constatéza, ca mórtea s'a este o mare perdere pentru imperatulu si pentru tiéra.

— Imperatulu Napoleonu patimesce inca reu de pétra in besic'a urinaria, si diurnalele anuncia, ca si ar fi facutu si arangementulu pentru regentia in casu de periculu. —

TURCI'A. Constantinople 19 Oct. Grecii au cercatu a da focu flotei turcésci ce se afla in portulu Candiei. — Sinodulu grecu a recunoscutu independenti'a bisericei romane. — Palatiulu imperiale de Bosforu s'a preparatu pentru primirea principelui Romaniei. Unu batelu cu vapóre de resbelu va fi pusu la dispositiunea s'a. Acestu telegramu, ce cercula prin diurnale, lasa a crede, ca caus'a orientala s'a domolitu pentru acum, cu tóte zideririle urnite din partea Rusiei. —

Novissimu. Telegramu. Vien'a 23 Oct. Imp. Napoleonu se indreptà catra imp. Austriei invitandulu a induplecá pre imp. Maximilianu din Mexicu cá se abdica de tronu, Austri'a respinse orice amestecare.

Mai. S'a imp. sosi in 22 in Tropavi'a, primitu cu multa caldura. Mai. S'a le multiami pentru patriotic'a sustienere. Catra notabilitati si arets multiamirea pentru zelulu in pertractarea negótiuloru dictate, adaugundu, ca astépta spriginulu dietei si in tóte celelalte cestiuni, care atingu perfectionarea vietiei constitutiunale.

In 11 Oct. s'a inchiaiatu instrumentulu de pace intre Prusi'a si Saxoni'a.

Despre resbelulu candiotiloru se scrie, ca grecii ar fi omoritu pre adjutantulu lui Kiriti-Pasia, care 'lu tramisese cá parlamentariu. Candiotii nu voru a depune arm'a fara independintia, insé dede intre ei o imparechiare.

Sciri comerciale din tierile romanesci.

Dupa atatea sciri soparatóre cate s'au latitu in cursulu verei despre pucin'a rodire a campului in Principatele romanesci din caus'a secetei, lumea comerciala vrea se afle din timpu in timpu pretiurile cerealeloru din acelesasi. Precum s'a mai observatu si altadata, portocrile dela Brail'a si Galati sunt in acésta privintia regulatóre. Deci pana inca nu se inchide corabierea prin apropiarea ernei, insemnamu dela *Brail'a* din 9 Oct. c. n. acestea pretiuri:

Grau numitu ciacaru calit. I lei			250 à 260.
„ „ „	„	II „	236—242.
„ „ carnau „	I „		216—225.
Secara	—	—	— „	145—150.
Papusoiu	—	—	— „	155—170.
Ordiu	—	—	— „	100—110.

La alte producte nu se arata pretiurile, se adauge numai, ca intre 6 si 9 Oct. din portulu Brail'a s'au incarcatu optu corabii si 6 slepuri spre a transporta bucate, lemnaria de lucru s. a. in tieri straine, se intielege insé, ca grau si papusoiu nu, pentrucea precum e sciutu, scoterea acestoru producte este oprita pe unu timpu nedeterminatu

Spre a se poté regula economii si negutiatorii transilvani si banateni cu privire la pretiuri si mesuri, adaugemu si respective repetimu urmatórele insemnari

Pretiurile de susu se socotescu pe chila, carea é mesura de greutate. 1 chila are 400 ocale, 1 oca face $2^{1}/_{4}$ ℔ de Vien'a. 1 chila romanésca de grau frumosu face 7 galete grau de Ardélu, éra de papusoiu, care este mai usioru, $7^{1}/_{3}$ galete. 1 chila de Moldov'a e mai mica, adica numai de 5 galete grau ardel. — La pretiurile de susu e luata chil'a romanésca.

1 banitia este vasu ca si ferdel'a nóstra. 20 banitie grau bunu facu 1 chila.

Pentrucá se aflamu mai usioru pretiurile, trebue se mai premitemu, ca 1 galbinu face 32 lei cursulu Bucurescilor, séu — dupa agio dela noi un'a intr'alt'a la 6 fl. v. a.

Se punemu ca si cumparatu grauiu celu mai frumosu cu 260 lei: impartí acesta suma cu 32, vei avea $8^{1}/_{8}$ galbini pentru 1 chila séu 7 galete de Ardélu. $8^{1}/_{8}$ cu agio cam 48 fl. 75 cri. Imparti cu 7 pe 48, 75 si vei avé 6 fl. $68^{1}/_{7}$ cruceri in valuta austr. de charthia pentru 1 galeta grauiu celu mai frumosu. Prin urmare considerandu spesele transportului s. c. l. nici pe langa acelu pretiu relative neauditu in tierile romanesci nu da man'a cá se scoti cereale de aici in Romani'a, afara póte la cate unu punctiu undeva pe fruntarie.

Cursurile la burs'a in 23. Oct. 1866 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 13 cr. v.
Augsburg	—	—	127 „ 75 „

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui
JOANE GÖTT si fiiu HENRICU.